ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΑΡΟΧΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΡΚΟ-
ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΠΟΥ ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΔΑΦΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:

1. Ὁ Νεοκυπριακός Σύνδεσμος στήν προσπάθεια του νά συμβάλη παντοιοτρόπως στήν ἀντίκρυση τῶν προβλημάτων πού ἔχει δημιουργήση γιά ὅλους τούς Κυπρίους ὁ πόλεμος, ἀσχολήθηκε ἰδιαίτερα μέ τά προβλήματα τῶν Τουρκοκυπρίων πού παρέμειναν στά ἐλεύθερα ἐδάφη τῆς Δημοκρατίας πιστεύοντας πώς πρέπει νά δοθῆ σ'αὐτά ἰδιαίτερη σημασία.

2. Πέρα ἀπό τήν πολιτική σκοπιμότητα πού δυνατόν νά ἐξυπηρετῆται ἀπό μιά τέτοια συμπαράσταση οἱ Τοῦρκοι πού παρέμειναν στά σπίτια τους χρειάζονται τήν βοήθεια τοῦ κράτους καί τῶν διαφόρων ὀργανώσεων γιατί ἀντιπετωπίζουν ἰδιόμορφα προβλήματα πού δέν τἄχουν οἱ ἄλλοι Κύπριοι. Ἡ ἰδιομορφία αὐτή ὀφείλεται στούς ἑξῆς παράγοντες:-

α) Ἐπειδή ἡ ἡγεσία τῶν Τουρκοκυπρίων πού ἀπό τό 1963 ἔζησαν χωριστά ἀπό τούς ὑπολοίπους κατοίκους τῆς Κύπρου συνεργάστηκε κι' ἐγκρίνει τήν Τουρκική εἰσβολή ἔχει δημιουργηθῆ αἴσθημα ἔχθρας ἐναντίον τους ἀνάμεσα στούς Ἑλληνικυπρίους κατοίκους τῶν περιοχῶν των.

β) Οἱ πολεμικές ἐπιχειρήσεις κατά τήν διάρκειαν τῆς Τουρκικῆς εἰσβολῆς ἔφεραν τούς Τουρκοκυπρίους αὐτούς ἔνοπλα ἀντιμέτωπους μέ τήν Ἐθνική Φρουρά καί ἄλλους ἐνόπλους μέ ἀποτέλεσμα νά καταληφθοῦν καί λεηλατηθοῦν τά σπίτια καί οἱ περιουσίες τους καί οἱ ἴδιοι νά τρομοκρατηθοῦν.

γ) Καταπιέζονται ἀπό ἐξτρεμιστές καί σωβινιστές Τουρκοκυπρίους καί προκαλεῖται ἔτσι κοινωνική ἐξάρθρωση καί τεχνητή ἀπόγνωση τῶν κατοίκων σέ βαθμό πού δυσκολεύονται νά συνεχίσουν τήν κανονική τους ζωή.

3. Ἡ ἰδιομορφία αὐτή τῆς θέσεως στήν ὁποίαν βρίσκονται οἱ Τουρκοκύπριοι πού παρέμειναν στά ἐλεύθερα ἐδάφη ἐπιβάλλει τήν ὠργανωμένη λῆψη εἰδικῶν μέτρων. Ἐπιπλέον γιά λόγους κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἡ βοήθεια πρέπει νά παρέχεται σ' ὅλους τούς πολίτες πού ἔχουν ἀνάγκες. Γιατί εἶναι ἀρχή καί βασική ἀξία τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἡ κατάργηση τῶν οἱωνδήποτε διακρίσεων. Δέν εἶναι σωστό νά αἰσθανθοῦν σέ ὁποιοδήποτε στάδιο οἱ ἄνθρωποι αὐτοί πώς τό Κράτος καί ἡ όργανωμένη ἐκδήλωση τῶν ὑπολοίπων κατοίκων τούς παραγνωρίζει. ~~([illegible])~~.

4. Τέλος ἡ συμπαράσταση πρέπει νά προσφερθῆ σέ ὁποιοδήποτε βαθμό χρειάζεται γιά λόγους καθαρά ἀνθρωπιστικούς. Ἡ ἀνθρώπινη φύση δέν ἀλλάζει καί δέν καθορίζεται ἀπό θρησκευτικάς πεποιθήσεις ἤ ἐθνολογική καταγωγή. Γυναῖκες, παιδιά, γέροντες, ἄνεργοι, οἰκογενειάρχες χρειάζονται τήν βοήθειαν τῶν συνανθρώπων των καί πρέπει νά τήν ἔχουν χωρίς καμμιά διάκριση.

5. Στήν προκαταρκτική αὐτή ἔκθεση τοῦ Νεοκυπριακοῦ Συνδέσμου ἐκτίθενται τά βασικώτερα δεδομένα γιά τούς Τουρκοκυπρίους πού διαμένουν στά ἐλεύθερα ἐδάφη καί προβάλλονται τά κυριώτερα προβλήματα τους μέ σκοπό τήν ἔγκαιρη ἀντιμετώπιση τους πρός ὄφελος ὅλων. Ἡ ἔκθεση χωρίζεται σέ πέντε μέρη πού τό καθένα πραγματεύεται μιά πτυχή τοῦ θέματος. Ἔτσι, ὕστερα ἀπό μιά γενική παρουσίαση τῶν δεδομένων, τό <u>δεύτερο</u> μέρος τῆς ἐκθέσεως πραγματεύεται τίς συνθῆκες διαβιώσεως σέ μιά προσπάθεια νά παρουσιασθῆ ἡ κατάσταση πού ἔχει δημιουργηθῆ μετά τόν πόλεμο στά σπίτια τῶν Τουρκοκυπρίων (ἀλλά καί στίς γειτονιές καί γενικά στίς περιοχές καί στά χωριά) πού κατοικοῦν. Στό <u>τρίτο</u> μέρος ἐξετάζονται τά οἰκονομικά προβλήματα γιά νά διαπιστωθοῦν οἱ ἐπιπτώσεις τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως πάνω στίς περιουσίες καί τούς πόρους ζωῆς τῶν Τουρκοκυπρίων. Τό <u>τέταρτο</u> μέρος ἐξετάζει τά κοινωνικά προβλήματα πού ἔχουν δημιουργηθῆ κυρίως γύρω ἀπό τόν τομέα τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς, τῆς παιδείας τῆς ὑγείας καί ἄλλα θέματα πού κανονικά ἀπασχολοῦν τίς κοινωνικές ὑπηρεσίες τῆς πολιτείας. Τέλος τό <u>πέμπτον</u> μέρος γίνεται μιά ἐξέταση τῆς ἐπιδράσεως πού ἔχουν πάνω στήν ζωή τῶν Τουρκοκυπρίων οἱ ἀπόψεις, στάσεις διαθέσεις καί ἐνέργειες τῶν Ἑλληνοκυπρίων κατοίκων τῶν περιοχῶν πού περιστοιχίζουν τά χωριά καί τίς συνοικίες των.

/......

## I. Γενικά Δεδομένα καί Γεγονότα.

Μέχρι τίς 20 'Ιουλίου, 1975, ἡ κατάσταση στό τομέα τῶν σχέσεων τῶν δύο κοινοτήτων παρουσιάζεται ἀρκετά καλή. Εἶχεν ἀρχίσει μιά ὑγιής ἐπικοινωνία καί πολλές ἀπό τές παληές σχέσεις μεταξύ φίλων καί γνωστῶν ξανάβρισκαν τόν σωστό δρόμο. Σ' αὐτό βοηθοῦσε σημαντικά καί τό γεγονός ὅτι οἱ Τουρκοκύπριοι ἦταν διασκορπισμένοι σ' ὁλόκληρη τήν Κύπρο. Παραθέτουμε παρακάτω τά πληθυσμιακά δεδομένα ὅπως ὑπολογίζονταν πρίν ἀπό τές 20 'Ιουλίου τοῦ 1974.

| | 'Ελληνο-κύπριοι + | Ἄγγλοι | Τουρκο-κύπριοι | Σύνολον |
|---|---|---|---|---|
| Κερύνεια | 27.160 | 500 | 5.020 | 32.680 |
| Πόλη | 2.640 | 260 | 1.000 | 3.900 |
| Ὕπαιθρος | 24.500 | 240 | 4.020 | 28.780 |
| Λευκωσία | 184.630 | 1.700 | 47.160 | 233.490 |
| Πόλη | 85.370 | 1.640 | 29.100 | 116.110 |
| Ὕπαιθρος | 99.260 | 60 | 18.060 | 117.380 |
| 'Αμμόχωστος | 102.340 | 1.860 | 20.070 | 124.270 |
| Πόλη | 30.260 | 1.810 | 7.020 | 39.090 |
| Ὕπαιθρος | 72.080 | 50 | 13.050 | 85.180 |
| Λάρνακα | 46.170 | 700 | 14.050 | 60.920 |
| Πόλη | 14.960 | 700 | 4.010 | 19.670 |
| Ὕπαιθρος | 31.210 | - | 10.040 | 41.250 |
| Λεμεσός | 97.740 | 12.500 | 15.050 | 125.290 |
| Πόλη | 59.400 | 12.490 | 8.030 | 79.920 |
| Ὕπαιθρος | 38.340 | 10 | 7.020 | 45.370 |
| Πάφος | 42.170 | 60 | 15.050 | 57.280 |
| Πόλη | 6.990 | 20 | 2.010 | 9.020 |
| Ὕπαιθρος | 35.180 | 40 | 13.040 | 48.260 |
| ΓΕΝΙΚΟΝ ΟΛΙΚΟΝ | 500.210 | 17.320 | 116.400 | 633.930 |
| Πόλεις | 199.620 | 16.920 | 51.170 | 267.710 |
| Ὕπαιθρος | 300.590 | 400 | 65.230 | 366.220 |

\+ Περιλαμβάνει Μαρωνίτες καί 'Αρμενίους.

Σέ μεγάλο ἀριθμό ἐπιχειρ'οεων δίνονται δουλειές σέ Τουρκοκυπρίους χωρίς καμιά διάκριση καί στούς ἐμπορικούς δρόμους τῆς Λευκωσίας μπαινόβγαιναν χωρίς νά προκαλῆται καμιά ἰδιαίτερη αἴσθηση οἱ Τουρκοκυπριες ~~Λευκωσίας~~. Παράδειγμα γιά τήν ἐργοδότηση ἀναφέρονται τό ἀποχετευτικόν ὅπου ἀπασχολοῦνταν Τουρκοκύπριοι καί ἡ ἀνέγερση συνοικισμοῦ τῆς ΠΑΣΥΔΥ στήν 'Αγλαντζιά ὅπου τό ποσοστό τῶν Τουρκοκυπρίων στο ἐργατικό δυναμικό

ἦταν πάνω ἀπό %. Στήν Λεμεσό ὑπῆρχε ἀπόλυτη ἐλευθερία διακινήσεως γιά ὅλους καί οἱ Ἑλληνοκύπριοι ἦσαν συχνοί θαμῶνες στά Τουρκοκυπριακά οἰκογενειακά Κέντρα.

Ὅλη ἡ παραγωγή σιταριοῦ τῶν Τουρκοκυπρίων παρελαμβάνετο ἀπό τήν κρατική Ἐπιτροπή σιτηρῶν καί ἡ μεγαλύτερη ποσότητα τῆς παραγωγῆς ἀγελαδινοῦ γάλακτος παρελαμβάνετο ἐπίσης ἀπό Ἑλληνοκυπρίους γαλακτοκόμους.

Βέβαια ἡ συνεργασία καί ἡ ἐπικοινωνία μεταξύ μας δέν ἦτο παντοῦ ἐπιτυχής. Ὑπῆρξαν πολλές περιπτώσεις πού Ἑλληνοκύπριοι συμπεριφέρονταν κατά τρόπον πού προωθοῦσε τόν χωρισμόν. Ὁ φανατισμός καί ἡ μισαλλοδοξία τῶν μελῶν τῆς ΕΟΚΑ Β καί τῶν θεωρητικῶν προπαγανδιστῶν των κατέστρεφαν ὅτι καθημερινά ἔκτιζαν ἡ ἀνθρώπινη ἀνάγκη καί ἡ ἁπλῆ ἀνθρωπιά τῶν Κυπρίων, ἀνεξάρτητα ἀπό ἐθνολογικές διαφορές.

Εἶναι γεγονός ἀναμφισβήτητο ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν τουρκοκυπρίων πού διαμένουν σήμερα στά ἐλεύθερα ἐδάφη τῆς Δημοκρατίας εἶναι πολύ μικρός. Ἀνεξάρτητα ὅμως μέ αὐτό τό γεγονός ἀποτελεῖ πεποίθησιν τοῦ Ν.Κ.Σ. ὅτι ἐάν ἀκολουθηθῆ ἔστω καί εἰς τό ἑξῆς ἡ ὀρθή πολιτική καί ληφθοῦν ὅλα τά κατάλληλα μέτρα αὐτοί οἱ Τουρκοκύπριοι θά παραμείνουν μεταξύ μας ἐνῶ πολλοί ἄλλοι θά ἐπιστρέψουν εἰς τίς ἑστίες τους.

## II. Συνθῆκες διαβιώσεως

'Από πολλές ἐπισκέψεις πού ἔχουν γίνει στούς τόπους διαμονῆς τῶν τουρκοκυπρίων τῆς 'Επαρχίας Πάφου δέν ἔχει παρατηρηθῆ σημαντική ἀλλαγή στίς συνθῆκες διαβιώσεως μέσα στά ~~κατοικίες~~ σπίτια ὅσων δέν τα ἔχουν ἐγκαταλείψει. ~~τά σπίτια των.~~ Καί οἱ συνθῆκες αὐτές δέν εἶναι κατά κανόνα διαφορετικές ἀπό ἐκεῖνες τῶν 'Ελληνοκυπρίων τῆς περιοχῆς. 'Υπάρχουν βεβαίως διαφορές ἀνάλογα μέ τήν οἰκονομικήν-κοινωνική τοποθέτηση τοῦ καθενός. Στά φτωχά σπίτια ἡ ἐπίπλωση εἶναι στοιχειώδης καί οἱ ὑγιεινομικές συνθῆκες καθόλου ἱκανοποιητικές ἀλλά ὑπάρχουν καί τά σπίτια τῶν μικροαστῶν μέ τήν λιτή ἄνεση καί τά σπίτια τῶν πλουσίων μέ τήν πολυτέλειαν. Ὅπως συμβαίνει δηλαδή σ'ὁποιανδήποτε περιοχή τῆς Κύπρου. Πρέπει ὅμως νά σημειωθῆ ὅτι κατ' ἀναλογίαν ὑπάρχουν περισσότερα φτωχόσπιτα τουρκοκυπρίων παρά 'Ελληνοκυπρίων τῆς περιοχῆς. Αὐτό ὅμως δέν ὀφείλεται στόν πρόσφατο πόλεμο'αλλά ἀποτελεῖ γνώρισμα παλιό τῆς κοινωνικῆς δομῆς τῆς περιοχῆς.

Δύο χαρακτηριστικά στοιχεῖα τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως πρέπει ὅμως ν'ἀναφερθοῦν:

(α) 'Υπάρχουν στήν Πάφον ἀρκετές οἰκογένειες πού κατέστησαν πρόσφυγες ἀπό τίς ταραχές 1963-64. Οἱ πιό πολλές ἀπ'αὐτές τίς οἰκογένειες κατοικοῦν σέ παραπήγματα πού ἔχουν κατασκευασθῆ εἰδικά γι'αὐτούς στήν πόλη τῆς Πάφου. Παρόλο πού οἱ συνθῆκες διαβιώσεως τους εἶναι σέ γενικές γραμμές ἱκανοποιητικές, δέν παύουν ὅμωςνά εἶναι πρόσφυγες καί νά ζοῦν μακρυά ἀπό τίς κατοικίες καί τίς περιουσίες τους. Τώρα πού ὑπάρχει ἀσφάλεια στά χωριά τους δέν δικαιολογεῖται ἡ συνέχιση τῆς προσφυγιᾶς τους ἐκτός ἐάν μερικοί ἀπ'αὐτούς θέλουν οἱ ἴδιοι νά μείνουν γιατί συνήθισαν τήν ζωή τῆς πόλης.

(β) Κατά τήν κατάληψιν τῶν περιοχῶν των ἀπό τήν 'Εθνικήν Φρουράν καί ἄλλους ἐνόπλους (ΕΟΚΑ Β') κατά τίς ἡμέρες τῆς Τουρκικῆς εἰσβολῆς πολλές τουρκοκυπριακές οἰκογένειες ἔχουν τρομοκρατηθῆ. 'Ακόμα καί ὅταν σταδιακά ἀπεκατεστάθη ἡ τάξη ἐξτρεμιστικά στοιχεῖα (Τ.Μ.Τ.) μέ καθοδήγηση τῆς Τουρκοκυπριακῆς διοικήσεως ἄρχισαν δική τους τρομοκρατική ἐκστρατεία ἐκβιασμοῦ καί ἐξαναγκασμοῦ των νά θεωροῦν τετελεσμένον γεγονός τό ξερρίζωμα καί τήν μεταφορά τους εἰς τά κατεχόμενα ἐδάφη. Αὐτή ἡ κατάσταση ὑπεχρέωσε πολλούς νά ξεπουλήσουν τά ἔπιπλα τους (κάποτε σέ ἐξευτελιστικές τιμές) ἀπό τά ἀρκετά ἄνετα σπίτια τους καί νά πᾶνε νά συνωστισθοῦν σέ συγγενικά σπίτια. Αὐτό μπορεῖ νά τούς κάνει νά νοιώθουν περισσότερη ἀσφάλεια μά ἔχει χειροτερεύσει τίς συνθῆκες διαβιώσεως. Περισσότερες λεπτομέρειες παρουσιάζονται εἰς τό Παράρτημα Α.

'Από μιά θεώρηση τῆς καταστάσεως στίς συνοικίες καί τά χωριά τῶν Τουρκοκυπρίων οἱ συνθῆκες διαβιώσεως των παρουσιάζονται περισσότερον προβληματικές. Οἱ δρόμοι ἔχουν ἀφεθῆ νά γεμίσουν ἀκαθαρσίες. Τό αἴσθημα ἀπελπισίας, πού προέκυψε ἀπό τόν ἐξαναγκασμό τους ἀπό τήν (Τ.Μ.Τ.) νά δεχτοῦν μοιρολατρικά τό ξεσπίτωμα τους στό ἄμεσο μέλλον, τούς κάνει νά παραμελήσουν τήν περιποίηση τοῦ περιβάλλοντος τους. Τό ἴδιο αἴσθημα προκαλεῖ καί ἄλλες ἀποδιοργανωτικές ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς τους π.χ. δέν ἐνδιαφέρονται γιά ἐξασφάλιση δουλειᾶς, δέν ἔχουν τήν διάθεση νά βελτιώσουν τήν προμήθεια εἰδῶν διατροφῆς καί ἄλλων οἰκιακῶν ἀγαθῶν γιά νά κρατήσουν σέ ὑποφερτό ἐπίπεδο τήν καθημερινή τους ζωή.

'Οπωσδήποτε ἡ διάθεση ἀγαθῶν διατροφῆς δέν ἀποτελεῖ πρόβλημα σοβαρόν ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τήν ἀπόφαση τῆς Κυβερνήσεως νά παρέχη τρόφιμα στούς Τουρκοκυπρίους σάν "παθόντες" κατά τόν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο καί τά ἴδια τρόφιμα πού παρέχονται στούς 'Ελληνοκυπρίους συμπατριῶτες τους. Βάσει στοιχείων τῆς 'Υπηρεσίας Μερίμνης 'Εκτοπισθέντων καί Παθόντων ?τροφοδοτοῦνται κατά τόν Μάρτιον πάνω ἀπό 6.000 Τουρκοκύπριοι.

Διά τήν ἀντιμετώπιση τῶν πιό πάνω προβλημάτων πρέπει νά λάβουν μέτρα ὁ κρατικός καί ἐθελοντικός τομέας. 'Υποβάλλονται οἱ πιό κάτω εἰσηγήσεις:

Α. 'Ο νεοκυπριακός Σύνδεσμος νά ἀναλάβῃ ὁ ἴδιος ἤ καί νά προσεγγίσῃ ἄλλες ὀργανώσεις στόν ἐθελοντικό τομέα ὥστε:

(1) Νά προσφερθοῦν 'εργασίες σέ τουρκοκυπρίους χωρίς βέβαια διακρίσεις πρός ὄφελος ἤ εἰς βάρος τους.

(2) Νά παρασχεθῆ σέ πολύ φτωχές οἰκογένειες βοήθεια εἰς εἶδος ἀπό ἐθελοντικές ὀργανώσεις πού διαθέτουν τέτοια εἴδη.

(3) Νά γίνωνται συχνές ἐπισκέψεις ἐθελοντῶν γιά ἀνύψωση τοῦ ἠθικοῦ τῶν κατοίκων.

Β. 'Από τά ἁρμόδια 'Υπουργεῖα νά δοθοῦν ὁδηγίες γιά τήν λῆψη τῶν ἀκολούθων μέτρων στό 'Επαρχιακό ἐπίπεδο:

(1) Νά τοποθετηθοῦν ὑπάλληλοι τῆς 'Επαρχιακῆς διοικήσεως (καί ἀστυνομικοί;) σ'ὅλα τά δημόσια κτίρια.

./.....

(2) Νά τεθοῦν σέ ὅσο τό δυνατόν πλήρη λειτουργία ὅλες οἱ ὑπηρεσίες (δημαρχεῖα, διοίκησις, νοσοκομεῖα κ.λ.π.) μέ βάση τά γραφεῖα καί προσωπικό πού ἐργαζόνταν πρίν τήν εἰσβολή. Οἱ ὑπηρεσίες αὐτές καί τά γραφεῖα θά τεθοῦν βέβαια κάτω ἀπό τήν 'Επαρχιακή Διοίκηση ἤ τά 'Επαρχιακά Γραφεῖα τῶν ἁρμοδίων Κυβερνητικῶν τμημάτων.

(3) Νά γίνουν οἱ ἀπαραίτητες ἐπισκευές εἰς τούς δρόμους καί δημόσια κτίρια.

(4) Νά ἐργοδοτηθοῦν σέ κυβερνητικές δουλειές τουρκοκύπριοι χωρίς βέβαια διακρίσεις πρός ὄφελος ἤ εἰς βάρος τους.

## III. Οἰκονομικά Προβλήματα.

Ὁ πόλεμος καί ὁ ἐξαναγκασμός γιά ἐγκατάλειψη τῶν σπιτιῶν τους δημιούργησε ἰδιάζουσες οἰκονομικές συνθῆκες γιά τίς τουρκοκυπριακές κοινότητες. Ἐπειδή ἡ ἐξτρεμιστική τουρκοκυπριακή ἡγεσία ἐπιδιώκει τήν διχοτόμηση χρησιμοποίησε ὅλα τά μέσα γιά νά πειθαναγκάσῃ τούς τουρκοκυπρίους νά ἐγκατασταθοῦν στά κατεχόμενα ἐδάφη. Μ'αὐτό τόν τρόπο πολλοί τουρκοκύπριοι ἐγκατέλειψαν τά σπίτια καί τίς περιουσίες τους. Ἐπειδή ὅμως ἡ ἐγκατάλειψη αὐτή ἔγινε σταδιακά καί ἐπειδή πολλοί τουρκοκύπριοι δέν πίστεψαν καλά-καλά τήν ἡγεσία τους προτίμησαν νά μήν ξερριζωθοῦν ὁλοκληρωτικά μά νά κάμουν ὅποιες διευθετήσεις μποροῦσαν ὥστε νά διατηρήσουν τήν ἰδιοκτησία τους. Ἔτσι ἕνα μεγάλο μέρος των περιουσιῶν ἔχει ἐνοικιασθῇ ἀπό Ἑλληνοκυπρίους μέ ἐνοίκια πολύ χαμηλά πού πληρώθησαν προκαταβολικά. Ὅση περιουσία δέν ἦταν δυνατό νά ἐνοικιασθῇ ἤ δέν πρόλαβε ὁ ἰδιοκτήτης της νά κάμῃ ὁποιαδήποτε διευθέτηση παραμένει ἐγκαταλειμμένη καί ὑπάρχῃ ὁ κίνδυνος νά καταστραφῇ. Αὐτό τόν κίνδυνον διατρέχουν π.χ. τά μέσπιλα της Ἐπισκοπῆς. Ἡ Ἀστυνομία βέβαια προσπαθεῖ νά προστατέψῃ τάς ἐγκαταλειμμένας περιουσίας εἶναι ὅμως πολύ δύσκολον ἄν ὄχι ἀδύνατον γιά τήν ἀστυνομία ἐφόσον δέν ὑπάρχει ἰδιοκτήτης. Ὁπωσδήποτε εἶναι εὐχάριστο πού οἱ πιό πολλές περιουσίες νοικιάστηκαν-ἔστω μέν ἐξευτελιστικά ἐνοίκια καί ἐτεροβαρῆ συμβόλαια - καί ἔτσι δέν θ' ἀφεθοῦν νά καταστραφοῦν. Αὐτή ἡ κάπως ἱκανοποιητική κατάσταση δέν ἐπικρατεῖ στήν περίπτωση τῶν σπιτιῶν τῶν Τουρκοκυπρίων. Ἐδῶ ἐλάχιστα συμβόλαια ἔχουν γίνει. Τά πιό πολλά σπίτια ἤ λεηλατήθηκαν ἤ πούλησαν οἱ ἰδιοκτητες ὅλα τά ὑπάρχοντα τους εἰς ἐξευτελιστικές τιμές καί τ'ἄφησαν ἄδεια. Μετά ἀπ'αὐτό τά ἄδεια σπίτια ἄρχισαν νά καταστρέφωνται ἐνῷ τά χρήσιμα οἰκοδομικά ὑλικά γίνονται λεία τῶν κλεφτων ἀπό τίς γύρω περιοχές. Αὐτό γίνεται στά χωριά.

Στίς πόλεις ὑπάρχει μιά κάπως διαφορετική κατάσταση. Ἀπό μιά πρόχειρη ἐπισκόπηση στή Τουρκοκρατούμενην συνοικία της Λεμεσοῦ προκύπτουν τά ἑξῆς στοιχεῖα:

349 σπίτια κατοικοῦνται ἀπό τούς ἰδιοκτῆτες των ἤ μέλος τῆς οἰκογενείας του.

274 σπίτια κατοικοῦνται βάσει συμβολαίου πού ἔγινε μέ τόν ἰδιοκτήτη πρίν φύγει.

139 κατοικοῦνται παρανόμως κυρίως ἀπό ἐκτοπισθέντας.

58 καταστήματα ἔχουν καταληφθῇ ἀπό Ἑλληνοκυπρίους εἴτε βάσει διευθετήσεων μέ τόν ἰδιοκτήτη εἴτε παρανόμως.

Μιά έπίσκεψη στή Τουρκοκυπριακή συνοικία τής Λεμεσοῦ συμπληρώνει τήν πιό πάνω όδυνηρή εἰκόνα. Πολλά σπίτια έχουν ερημωθῆ. Σ'ἄλλα κατοικοῦν κατηφεῖς ἡλικιωμένοι Τουρκοκύπριοι. Τό χειρότερο ὅμως θέαμα εἶναι οἱ χάρτινες πινακίδες πάνω σέ πολλά σπίτια μέ τήν έπιγραφή "'Εδῶ κατοικοῦν Πρόσφυγες". Σκοπός τῆς πινακίδος εἶναι ν'ἀποτραποῦν οἱ κλέφτες καί νά μήν ξανακατοικηθῆ τό σπίτι ἀπό ἄλλους. Παρόμοιο συγκλονιστικό θέαμα εἶναι οἱ οἰκογένειες τῶν έκτοπισθέντων πού γυρίζουν στή Τουρκική συνοικία νά διαλέξουν σπίτι ἀπ'αὐτά πού έχουν μείνει γιατί τά πιό καλά έχουν ἤδη καταληφθῆ.

Πρέπει τό ταχύτερο δυνατό νά ληφθοῦν τά πιό ἀποτελεσματικά μέτρα γιά νά σταματήση αὐτή ἡ τρομερά έπιζήμια διαδικασία. Πρῶτον εἶναι έπιζήμια γιατί δημιουργεῖ πού μεγαλύτερα προβλήματα ἀπ'ὅτι λύει (π.χ. ποῖος δικαιοῦται περισσότερο νά πάρη ἕνα σπίτι ἤ μήπως εἶναι ἁπλῶς δικαίωμα τοῦ δυνατοῦ καί τοῦ έπιτήδειου ένῶ φτωχές καί ἄρρωστες γριοῦλλες καί ἀδύναμα παιδάκια τουρτουροῦν καί ταλαιπωροῦνται στά τσατήρια;) καί δεύτερον καταστρατηγεῖ τήν προσπάθεια γιά έφαρμογή τῆς πολιτικῆς τῆς Δημοκρατίας καί τῶν 'Ηνωμένων 'Εθνῶν καί Φιλικῶν χωρῶν γιά έπιστροφή τῶν προσφύγων στά σπίτια τους.

Προτείνονται τά πιό κάτω μέτρα πού πρέπει νά ληφθοῦν έπειγόντως:

1. Νά καταγραφοῦν, κλειδωθοῦν καί σφραγισθοῦν ὅλα τά έγκαταλειμμένα σπίτια.

2. Νά καταγγελθοῦν ὅσοι μπῆκαν παράνομα σέ κατοικίες καί νά διωχθοῦν ποινικῶς ἔστω καί ἄν εἶναι δύσκολη ἤ ἀδύνατος ἡ δίωξη τους γιατί δέν ὑπάρχει "παραπονούμενος".

3. Νά περιπολοῦνται συχνά καί πυκνά οἱ Τουρκοκυπριακές συνοικίες ὥστε νά μήν καταληφθοῦν ἄλλα σπίτια.

4. Νά όρισθῆ **ad-hoc** 'Επιτροπή Μελέτης ἀπό Κυβερνητικούς καί ἄλλους παράγοντες γιά νά μελετήση τό θέμα στήν εὐρύτητα του καί νά ὑποβάλη τό συντομώτερο δυνατό στήν Κυβέρνηση εἰσηγήσεις γιά περαιτέρω ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος.

## Κοινωνικά Προβλήματα

Ὅπως συνέβη στήν περίπτωση τῶν ἑλληνοκυπρίων ὁ πόλεμος δημιούργησε σοβαρώτατα κοινωνικά προβλήματα καί στίς τουρκοκυπριακές κοινότητες. Ὀρφάνια κι'ἄλλες μορφές ἀποδιοργάνωση τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς παρατηρήθηκαν ἀπό μιά πρόχειρη ἀνάλυση τῶν στοιχείων πού προέκυψαν ἀπό [redacted] σχολικές ἔρευνες. [redacted] Σέ ἀδρές γραμμές φαίνονται τά προβλήματα αὐτά στόν πιό κάτω πίνακα.

Αὐτές οἱ καταστάσεις καθώς καί αἱ συνέθηκες πού προέκυψαν ἀπό τά γεγονότα πού περιγράφονται πιό πάνω δημιούργησαν ἕνα καταθλιπτικό κλῖμα πού χρέος μας εἶναι νά βοηθήσουμε στήν ἐξάλειψη του.

Ἀνάμεσα στά πιό σοβαρά καί ἐπείγοντα προβλήματα πού πρέπει ἄμεσα νά ἀντιμετωπίσουμε εἶναι ἡ ἐκπαίδευση ἤ ἔστω ἀπασχόληση τῶν παιδιῶν στά σχολεῖα:

Πολλοί ἀπό τούς Τουρκοκυπρίους προβάλλουν τό πολύ λογικόν ἐπιχείρημα ὅτι ἐπιθυμοῦν νά μεταβοῦν εἰς τήν Τουρκοκρατουμένην Κύπρον διά τήν μόρφωσιν τῶν τέκνων των. Ἐπαναλειτουργία τῶν σχολείων θά ἀφαιρέσῃ τό ἀνωτέρω πρόσχημα.

Ἀπό ἔρευναν πού ἔγινε σέ ὀκτώ συνοικίες/χωριά [redacted] τῆς Ἐπαρχίας Πάφου προκύπτουν τά ἀκόλουθα στοιχεῖα:

| | παιδιά ἡλικίας 6-12 | παιδιά ἡλικίας 13-18 | Δημοσ. | Καθηγ. |
|---|---|---|---|---|
| Πάφος(Μούταλλος) | 24 | 15 | 23 | 16 |
| Ἀνδρολίκου | 68 | 58 | 1 | - |
| Κούκλια | 2 | 2 | 1 | - |
| Φοίνικα | 2 | 6 | 1 | - |
| Τίμη | 13 | 19 | - | - |
| Ἅγ.Ἰωάννης | 39 | 18 | 1 | - |
| Πόλις | 12 | 3 | 3 | - |
| Ἀξύλου | 41 | 43 | 1 | - |
| | 191 | 164 | 31 | 16 |

Οἱ ἀριθμοί δείχνουν ὅτι ὑπάρχουν 191 παιδιά στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καί 164 Μέσης. Ὁ ἀριθμός τῶν διαθεσίμων ἐκπαιδευτικῶν ὑπεραρκεῖ διά τάς ἀνάγκας τῶν παιδιῶν. Ἀπό προκαταρκτικές πληροφορίες πού ἔχουν συλλεγεῖ φαίνεται πώς ἡ ἴδια κατάσταση σχετικά μέ τά παιδιά καί τούς ἐκπαιδευτικούς ἐπικρατεῖ καί σ'ὅλα τά ἄλλα χωριά τῆς Πάφου.

Με βάση τα πιό πάνω δεδομένα ~~Βάσει τῶν ἀνωτέρω δεδομένων~~ ὑποβάλλονται οἱ ἀκόλουθες εἰσηγήσεις:

A. Ὁ σύνδεσμος νά ἀναλάβῃ τίς ἀκόλουθες πρωτοβουλίες:

1) Διαφώτιση τῶν γονέων γιά τήν ζημιά πού γίνεται στά παιδιά τους ἐφόσον δέν φοιτοῦν κανονικά σ τά σχολεῖα.

2) Συνεργασία μέ τουρκοκυπρίους διδασκάλους καί καθηγητάς γιά νά διευθετηθῇ ἡ ἐπαναλειτουργία ὅλων τῶν σχολείων. και η προσοχή γι αυτό του κατά δυνατόν άμεσης [illegible].

B. Ἡ Κυβέρνηση ἔχουσα ὡς γνώμονα τήν ἀρχήν τῆς ἰσοπολιτείας νά προχωρήσῃ ἄνευ καθυστερήσεως εἰς τάς ἀκολούθους ἐνεργείας:

1) Νά προβῇ εἰς δήλωση διά τῆς ὁποίας νά διασαφηνίζεται ὅτι δέν φέρει ἔνστασιν καί θέλει νά ἐνθαρρύνῃ τήν ἐπαναλειτουργίαν τῶν σχολείων.

2) Εἰς περίπτωσιν σοβαρᾶς δυσκολίας ὅσον ἀφορᾷ τήν προμήθειαν βιβλίων, ἡ Κυβέρνηση νά προβῇ εἰς τήν ἐκτύπωσιν βιβλίων εἰς Κύπρον βάσει τῶν ἤδη χρησιμοποιουμένων εἰς τά ἄλλα τουρκοκυπριακά σχολεῖα τῆς Κύπρου.

---------------

V. <u>Ἐπίδραση περιβάλλοντος</u>

Ἕνα πολύ βασικό στοιχεῖο στή δημιουργία καθώς καί τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού πραγματεύεται ἡ ἔκθεση αὐτή εἶναι ἡ ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος τῶν τουρκοκυπριακῶν συνοικιῶν καί χωριῶν. Ὅπως ἀναφέρθηκε καί στήν εἰσαγωγή ἡ συνεργασία τῶν ἡγετῶν τῶν τουρκοκυπρίων μέ τούς Τούρκους εἰσβολεῖς πού ἔφεραν στόν τόπο μας τήν καταστροφή,δημιούργησε ἀνάμεσα στούς κατοίκους τοῦ νησιοῦ μας, (Ἕλληνες καί Τούρκους) ἔντονο κλῖμα ἔχθρας.

Γι᾽αὐτό στά γειτονικά πρός τούς τουρκοκυπρίους χωριά καθώς καί στίς πόλεις ἀναφέρονται ἐνέργειες πού κάθε ἄλλο παρά βοηθοῦν στήν προσπάθεια ἐνάντια στήν ἀνταλλαγή πληθυσμῶν καί τήν διχοτόμηση τῆς Κύπρου. Οἱ ἐνέργειες αὐτές δέν ἔγιναν ὁπωσδήποτε ἀπό τούς νομιμόφρονες πολίτες τῆς Δημοκρατίας ἀλλά ἀπό ἐξτρεμιστικά σωβινιστικά στοιχεῖα (κυρίως ΕΟΚΑ Β) πού ἐνεργοῦσαν πολλές φορές ἴσως σκόπημα γιά νά ἐπιτύχουν τήν ἀνταλλαγή πληθυσμῶν. Ὡστόσο ἕνας βαθμός μισαλλοδοξίας μᾶς χαρακτήριζε ἀπό πολλοῦ στίς σχέσεις μας καί ἕνα συναίσθημα ὑπεροχῆς εἶναι ἔκδηλο στή στάση τῶν Ἑλληνοκυπρίων ἔναντι τῶν τουρκοκυπρίων.

Τέτοιες σχέσεις καθιστοῦν δυσχερέστατο τό ἔργον τῆς Κυβερνήσεως τῆς Δημοκρατίας νά ἀποτρέψη τήν διχοτόμηση καί νά ἑνώση ὅλα τά νομιμόφρονα μέλη τῆς κυπριακῆς κοινωνίας ἀνεξαρτήτως ἐθνολογικῆς καταγωγῆς στόν ἀγῶνα ἐπιβιώσεως καί ἐλευθερίας πού διεξάγει. Πιστεύουμε πώς ἐπείγει νά ληφθοῦν μέτρα ὥστε νά σταματήση ἡ ἐκστρατεία μίσους καί χωρισμοῦ τῶν κατοίκων τῆς Δημοκρατίας. Σ᾽αὐτή τή κατεύθυνση πρέπει νά δραστηριποιηθοῦν τά ἁρμόδια κυβερνητικά τμήματα καί ἱδρύματα ἀλλά καί ὁ ἐθελοντικός τομέας. Προτείνονται οἱ πιό κάτω εἰσηγήσεις:

(α) <u>Ἐθελοντικός Τομέας</u>

Νά ἀναλάβη ὁ σύνδεσμος πρωτοβουλία ἐπαφῆς μέ ἄλλες ἐθελοντικές ὀργανώσεις τῶν περιοχῶν πού γειτονεύουν πρός τούς τουρκοκυπρίους καί νά ἐξηγήση σ᾽αὐτές τό πρόβλημα μέ κατάλληλη διαφώτιση.

(β) Νά συγκροτηθοῦν καί ἐκπαιδευθοῦν κλιμάκια τοῦ Συνδέσμου πού θά ἐπισκέπτονται τούς ἡγετικούς παράγοντες τῶν κοινοτήτων τῶν ἑλληνοκυπρίων γιά νά τούς ἐξηγήσουν τό πρόβλημα.

(γ) Νά ζητήση ὁ Σύνδεσμος ἀπό τό Ρ.Ι.Κ. νά ἀνφιερώση ειδική ἐκπομπή ἤ σιερά ἐκπομπῶν πάνω στό θέμα αὐτό μέ συνεργασίες μελῶν τοῦ Συνδέσμου.

Κρατικός Τομέας

(α) Νά δοθοῦν ὁδηγίες στούς Ἐπάρχους πού νά διευκρινίζουν τήν πολιτική τῆς κυβερνήσεως γιά συνεργασία μέ τούς τουρκοκυπρίους καί νά τονίζουν τήν ἀνάγκη γιά τήν λῆψιν ὅλων τῶν ἀναγκαίων μέτρων (π.χ. μέσω τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων τῆς Ἐπαρχίας καί τῶν κοινοταρχῶν) γιά ἐδραίωση κι'ἐφαρμογή τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς.

(β) Νά δοθοῦν ὁδηγίες εἰς τούς διδασκάλους τῶν γειτονικῶν πρός τά τουρκοκυπριακά χωριά περιοχῶν γιά κατάλληλη διαφώτιση οὕτως ὥστε τά παιδιά τῶν τουρκοκυπρίων νά μή αἰσθάνωνται ὅτι εὑρίσκονται εἰς ἐχθρικόν περιβάλλον, ἀλλά νά τυγχάνουν ἰδιαιτέρας φροντίδας καί στοργῆς, γιά νά δημιουργηθοῦν συνθῆκες πού νά ἀμβλύνουν τήν ἐχθρότητα καί θά ἀνοίξη τόν δρόμον πρός ἀποκατάστασιν τῶν καλῶν σχέσεων καί τήν εἰρηνικήν συμβίωσιν.

(γ) Τό Ὑπουργεῖον Παιδείας νά ἐκδώση ἐγκύκλιο σ'ὅλους τούς ἐκπαιδευτικούς στά πλαίσια μιᾶς γενικῆς ἐκστρατείας γιά προαγωγή ὑγειῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων πού νά ξεχωρίζουν τούς Κυπρίους Τουρκικῆς καταγωγῆς πού εἶναι νομιμόφρονα μέλη τῆς κυπριακῆς κοινωνίας ἀπό τούς Τούρκους εἰσβολεῖς καί τούς ἐνόχους συνεργάτες τους στήν Κύπρο.

------------